

Voorstel bekwaamheidseisen onderwijsondersteunend personeel in het mbo

Colofon

Titel	Voorstel bekwaamheidseisen onderwijsondersteunend personeel in het mbo
Auteurs	Karel Kans, Patricia Brouwer (ecbo), Carlos van Kan (HAN), Dina Medanhodzic, Marga Kemper (CINOP Advies). M.m.v. prof. dr. Loek Nieuwenhuis (HAN)
Datum	Mei 2016
Projectnummer	30405.01

Expertisecentrum Beroepsonderwijs
Postbus 1585
5200 BP 's-Hertogenbosch
T 073 687 25 00
www.ecbo.nl

© ecbo 2016

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, op welke andere wijze dan ook, zonder vooraf schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
1.1	Doel van het document.....	5
1.2	Opzet	6
1.3	Ontwikkelp proces.....	6
2	De kern en de inhoud van het beroep	9
2.1	De kern van onderwijsondersteunende werkzaamheden in het mbo	9
2.2	Niveau	10
2.3	Positionering van de onderwijsondersteunende werkzaamheden	10
2.4	De onderwijsondersteunende medewerker als professional	11
3	Bekwaamheidseisen onderwijsondersteunend personeel mbo.....	13
	Literatuur	19

1 Inleiding

1.1 Doel van het document

In het mbo zijn er verschillende medewerkers die werkzaamheden uitvoeren die het onderwijsleerproces rechtstreeks ondersteunen. Het ondersteunen van het primaire proces kan de volledige taak zijn van deze medewerkers, maar het komt ook voor dat zij de ondersteuning van het onderwijsleerproces combineren met andere (ondersteunende) werkzaamheden. De verscheidenheid hierin is groot. Dit document is gericht op werkzaamheden die het onderwijsleerproces ondersteunen die door medewerkers uit diverse functies kunnen worden uitgevoerd. Het document bevat een voorstel voor bekwaamheidseisen voor onderwijsondersteunend personeel dat deze werkzaamheden uitvoert. Het gaat om bekwaamheidseisen waaraan onderwijsondersteunend personeel minimaal moet voldoen om de werkzaamheden naar behoren te kunnen uitvoeren. Er wordt niet gekeken naar de functies van waaruit deze werkzaamheden worden verricht. Hierin maken onderwijsinstellingen binnen de kaders van de Wet educatie en beroepsonderwijs (WEB) hun eigen keuzes.

De startbekwame beroepsbeoefenaar die onderwijsondersteunende activiteiten in het mbo uitvoert¹ moet voldoen aan de eisen die in het voorliggende document geformuleerd staan. Het belangrijkste doel van het vastleggen van deze eisen, geformuleerd in de wet BIO (beroepen in het onderwijs)², is de borging van de kwaliteit van het onderwijsgevend personeel, waar het onderwijsondersteunend personeel deel van uitmaakt. Dit betekent dat het document richtinggevend³ is voor onder meer: de opleidingen voor onderwijsondersteunend personeel in het onderwijsleerproces in het mbo; het niveau dat mag worden verwacht van zij-instromers die deze onderwijsondersteunende werkzaamheden uitvoeren; en voor het bekwaamheidsonderhoud van de medewerkers die deze werkzaamheden uitvoeren. Daarnaast kan dit document bijdragen aan een duidelijke positionering van onderwijsondersteunende werkzaamheden in het mbo ten opzichte van de werkzaamheden van de docent, met het oog op de mogelijkheden voor doorgroei van medewerkers met onderwijsondersteunende werkzaamheden naar een docentfunctie. Bij de beschrijving van de bekwaamheidseisen is zoveel mogelijk uitgegaan van een positieve beschrijving, dat wil zeggen, een beschrijving gericht op wat wel tot de onderwijsondersteunende werkzaamheden behoort. Dit in tegenstelling tot een negatieve beschrijving die gericht zou zijn op wat niet tot de onderwijsondersteunende werkzaamheden behoort, zoals bijvoorbeeld docentwerkzaamheden.

---

¹ De bekwaamheidseisen hebben betrekking op medewerkers die in het mbo ondersteunende taken verrichten die direct aan het onderwijsleerproces gerelateerd zijn. Deze medewerkers worden hier aangeduid als 'onderwijsondersteunend personeel' of de onderwijsondersteunend medewerker. Waar hij staat kan ook zij gelezen worden.

² Wijzigingswet op de WEB die is opgegaan in artikel 4.2.3 van de wet.

³ Zie Memorie van Toelichting bij de Wet Beroepen in het Onderwijs. Tweede Kamer 2001-2002, 28008, nr. 3.

1.2 Opzet

Dit document bestaat ten eerste uit de kern en de inhoud van de onderwijsondersteunende werkzaamheden, en de situering van de werkzaamheden in de mbo context en onderwijsorganisatie (hoofdstuk 2). Daarna volgen de bekwaamheidseisen, waarbij het werken met de student centraal staat. Het werken met de student stelt eisen aan onderwijsondersteunend personeel ten aanzien van vakinhoud, vakdidactiek en pedagogiek. Eisen ten aanzien van het algemeen professioneel handelen hebben een plaats gekregen binnen de eisen met betrekking tot het werken met de student⁴. De bekwaamheidseisen refereren aan de kennis die de medewerker moet hebben en het gedrag dat hij dient te vertonen.

Het document sluit aan bij de opzet van de herijking van de bekwaamheidseisen voor de leraar⁵, ten behoeve van de positionering van onderwijsondersteunende werkzaamheden in het mbo ten opzichte van de werkzaamheden van de docent. In hoofdstuk 2 worden de kern en de positionering van deze werkzaamheden nader beschreven.

1.3 Ontwikkelproces

Het ontwikkelproces is gestart met het opstellen van een eerste voorstel voor de bekwaamheidseisen op basis van bestaande bronnen die iets zeggen over het werk van onderwijsondersteunend personeel. Hierbij ging het in eerste instantie om bekwaamheidseisen die door SBL en Calibris zijn opgesteld ten behoeve van onderwijsondersteuners in po, vo en mbo⁶. Ook SBL en Calibris hebben gebruik gemaakt van wat er op dat moment al bekend was over het werk van onderwijsondersteuners. Belangrijk daarin was het werk van LPBO⁷ (2007). Ten behoeve van de samenhang met, en het onderscheid tussen het beroep van docent in het mbo en de onderwijsondersteunende werkzaamheden, is voor het opstellen van onderhavig document ook gebruik gemaakt van het voorstel voor herijking bekwaamheidseisen voor de leraar, opgesteld in 2014 door de Onderwijscoöperatie⁸.

Inhoudelijk is het voorstel voor de bekwaamheidseisen door de beroepsgroep en andere relevante stakeholders beoordeeld op volledigheid, actualiteit en relevantie voor het mbo,

---

⁴ Door SBL/Calibris (2009) worden 4 kerntaken onderscheiden: het werken met de lerende leerling, samenwerken met collega's en in de onderwijsorganisatie, samenwerken met de omgeving en professioneel werken. Door het werken met de lerende leerling (in het mbo student) centraal te stellen wordt aangesloten bij de Herijking Bekwaamheidseisen Leraar. In dit document zijn eisen die te maken hebben met samenwerking met collega's en de omgeving van de school en met reflectie en ontwikkeling gespecificeerd in wat de leraar daarvoor vakinhoudelijk, vakdidactisch en pedagogisch moet weten en kunnen. Zie ook: Onderwijscoöperatie (2014). Herijking bekwaamheidseisen. Verantwoording.

⁵ Onderwijscoöperatie (2014). Herijking bekwaamheidseisen.

⁶ SBL/Calibris (2009). De onderwijsondersteuner niveau 1 en 2.

⁷ LPBO (2007). Beroep: onderwijsondersteuner.

⁸ Onderwijscoöperatie (2014). Herijking bekwaamheidseisen.

waarna het in meerdere ronden is aangepast tot dit definitieve voorstel⁹. De andere stakeholders zijn onder meer bevoegde gezagen in het mbo, studenten, ouders.¹⁰

---

⁹ De beroepsgroep werd vertegenwoordigd door de BVMO. In 2 ronden van in totaal 9 bijeenkomsten op verschillende plaatsen in het land hebben leden van de beroepsgroep input voor het voorstel geleverd. Aan deze bijeenkomsten is door 119 onderwijsondersteuners deelgenomen (waarvan er 7 bij 2 ronden aanwezig zijn geweest). Zij zijn werkzaam bij 25 verschillende mbo-instellingen. In een derde ronde hebben via een internet consultatie 143 onderwijsondersteuners een reactie gegeven.

¹⁰ Andere groepen dan de beroepsgroep die input hebben geleverd voor het voorstel zijn: bevoegde gezagen en opleidingsmanagers in het mbo via de MBO Raad, studenten via JOB, ouders via Ouders en Onderwijs, opleiders van onderwijsondersteuners op mbo niveau via de MBO Raad en op AD-niveau via ADEF, SBB, de Inspectie van het Onderwijs. Een bijlage waarin het proces nader wordt beschreven en waaruit tevens blijkt in hoeverre vertegenwoordigers van ouders, studenten en de bevoegde gezagsorganen het voorstel ondersteunen volgt in een bijlage in het eindvoorstel.

2 De kern en de inhoud van het beroep

2.1 De kern van onderwijsondersteunende werkzaamheden in het mbo

De bekwaamheidseisen in dit document hebben betrekking op onderwijsondersteunende werkzaamheden die direct gerelateerd zijn aan het onderwijsleerproces.¹¹ Hiermee sluit het document aan bij de doelstelling van de Wet BIO.¹² Deze werkzaamheden worden in het mbo overwegend maar niet uitsluitend uitgevoerd door instructeurs.¹³

Onderwijsondersteunende werkzaamheden in het mbo verschillen op essentiële punten van de onderwijsondersteunende werkzaamheden in andere onderwijssectoren en van werkzaamheden van de mbo docent.

Aard van onderwijsondersteunende werkzaamheden mbo

De functie van de onderwijsondersteunende werkzaamheden in het mbo is voornamelijk het leggen van de verbinding met de beroepspraktijk. De rol van de onderwijsondersteuner in het onderwijsteam is gericht op de begeleiding van studenten bij het verwerven van beroepsvaardigheden. Dat is daarmee ook de kern van zijn werkzaamheden.¹⁴ In paragrafen 2.2 en 2.3 worden de onderwijsondersteunende werkzaamheden nader gepositioneerd.

Onderwijsondersteunende werkzaamheden ten opzichte van docentwerkzaamheden

Onderwijsondersteunende werkzaamheden richten zich op het begeleiden van de student of groepen van studenten binnen onderdelen van de beroepsopleiding die betrekking hebben op de beroepspraktijk. Deze onderdelen betreffen voornamelijk een praktijkles of reeks van praktijklessen en voor sommige onderwijsondersteunende medewerkers lessen die ondersteunend zijn aan generieke vakken of theorielessen. De werkzaamheden omvatten tevens voorbereidende en evaluatieve werkzaamheden ten aanzien van zijn lessen, binnen de kaders van een door het onderwijsteam ontworpen curriculum. Het begeleiden van studenten betreft het toepassen van verschillende begeleidingsvormen tijdens de les, voornamelijk instructie, rekening houdend met het niveau en de ontwikkeling van de student binnen het betreffende onderdeel van de opleiding. De eindverantwoordelijkheid voor de kwaliteit van het gehele onderwijsleerproces, waarvan de onderwijsondersteunende werkzaamheden deel uitmaken, ligt bij de docent(en) uit het onderwijsteam.¹⁵

¹¹ Dit is al door SBL/Calibris (2009) geformuleerd. De beroepsgroep OOP in het mbo herkent zich hierin.

¹² Zie onder meer SBL/Calibris (2009): in de Wet BIO is aangegeven dat het gaat om de werkzaamheden die rechtstreeks verband houden met het onderwijsleerproces.

¹³ In het mbo is er ook onderwijsondersteunend personeel werkzaam met werkzaamheden die niet direct betrekking hebben op het onderwijsleerproces. Te denken valt aan taken van conciërges of beheerders van open leercentra (olc). Deze bekwaamheidseisen gelden niet voor werkzaamheden die niet direct zijn gerelateerd aan het onderwijsleerproces. Het kan per onderwijsinstelling verschillen wie welke werkzaamheden uitvoert. Meer inzicht in de functionarissen die onder het onderwijsondersteunend personeel worden gerekend en hun werkzaamheden wordt gegeven in het rapport Brouwer, P., Lam, J.F., Thomsen, M., en van den Berg, J. (2016). Onderwijsondersteuners in het mbo: afbakening, lokalisering en toerusting. 's-Hertogenbosch: ecbo.

¹⁴ Ook LPBO merkte al op dat het profiel van onderwijsondersteuners met een structurele betrokkenheid bij het onderwijsleerproces in het mbo verschilt van de andere sectoren. LPBO constateerde dat er in het mbo een profiel van onderwijsondersteuners is met een overwegend instructief karakter dat in andere onderwijssectoren nauwelijks voorkomt (LPBO p. 27). Daarnaast merkte LPBO op dat in het mbo nauwelijks verzorgende werkzaamheden worden gevraagd (LPBO p. 23).

¹⁵ Dit komt overeen met de beschrijving van onderwijsondersteunende werkzaamheden in de Memorie van Toelichting bij de Wet Beroepen in het Onderwijs. Tweede Kamer 2001-2002, 28008, nr. 3, p. 28.

2.2 Niveau

Voor de beginnend beroepsbeoefenaar gelden voor vakdidactische en pedagogische werkzaamheden minimaal de eisen die gesteld worden aan het kwalificatieniveau 4 van het mbo (in het Europees Kwalificatieraamwerk gaat het ook om niveau 4). Voor vakinhoudelijke werkzaamheden geldt dat de onderwijsondersteunende medewerker de inhoud van zijn lessen op minimaal het eindniveau van de opleiding waarin hij zijn werkzaamheden uitvoert, beheerst.

Hieronder wordt omschreven wat voor deze kenmerken het minimale niveau is waarop onderwijsondersteunende werkzaamheden in het mbo worden uitgevoerd. Bepalend voor het niveau zijn kenmerken van de werkzaamheden zoals verantwoordelijkheid, complexiteit en zelfstandigheid; en het aandeel en de zwaarte van pedagogisch-didactische werkzaamheden binnen het takenpakket.

- *Verantwoordelijkheid.* Onderwijsondersteunend personeel is verantwoordelijk voor het eigen takenpakket. De eindverantwoordelijkheid voor de kwaliteit van het gehele onderwijsleerproces - waar het takenpakket van het onderwijsondersteunend personeel deel van uitmaakt - ligt bij de docent(en) uit het onderwijsteam.
- *Zelfstandigheid.* Onderwijsondersteunende werkzaamheden worden zelfstandig uitgevoerd, waarbij onderwijsondersteunend personeel vooraf, tijdens of na de les kan terugvallen op de docent(en) uit het onderwijsteam bij vakinhoudelijke, vakdidactische en pedagogische kwesties.
- *Complexiteit.* De onderwijsondersteunende werkzaamheden kenmerken zich door een hoge mate van niet-routinematig handelen die eigen is aan het onderwijsproces. Onderwijsondersteunend personeel kan namelijk geconfronteerd worden met een meervoudige probleemstelling in de werksituatie; werkzaamheden richten zich op individuele studenten en groepen van studenten; voorbereidende werkzaamheden kunnen betrekking hebben op meerdere lessen; onderwijsondersteunend personeel kan contacten hebben met externen gericht op de beroepspraktijk en met ouders, waarbij het gaat om het geven van voorlichting over de opleiding of het werkveld waarvoor wordt opgeleid.

2.3 Positionering van de onderwijsondersteunende werkzaamheden

Kenmerkend voor onderwijsondersteunend personeel met werkzaamheden die direct gerelateerd zijn aan het onderwijsleerproces in het mbo is dat zij werken in een onderwijsteam waarvan ook alle andere onderwijsgeevenden van de betreffende opleiding deel uitmaken. Teams maken onderling afspraken over de verdeling van taken. De onderwijsondersteunende werkzaamheden binnen het onderwijsleerproces zijn gericht op de praktijkaspecten van de beroepsopleiding. Onderwijsondersteunend personeel voert hun werkzaamheden in samenwerking met het team uit. De eindverantwoordelijkheid voor de kwaliteit van het gehele onderwijsleerproces - waar het takenpakket van

onderwijsondersteunend personeel deel van uitmaakt - ligt bij de docent(en) uit het onderwijsteam.¹⁶

Binnen het onderwijs dat door het onderwijsteam wordt verzorgd, hebben de onderwijsondersteunende werkzaamheden voornamelijk betrekking op praktijklessen of reeksen van praktijklessen en voor sommige onderwijsondersteunende medewerkers op lessen die ondersteunend zijn aan generieke vakken of theorielessen. De werkzaamheden beslaan drie van de vijf fasen van de regulatieve cyclus¹⁷, namelijk het voorbereiden (plan), uitvoeren en evalueren van de eigen onderwijsactiviteiten.

Daarnaast is onderwijsondersteunend personeel onderdeel van de onderwijsorganisatie waarvan het onderwijsteam deel uitmaakt. Dit betekent dat onderwijsondersteunend personeel werkt volgens de visie en de procedures van de onderwijsinstelling.

Het komt voor dat onderwijsondersteunend personeel contact heeft met personen of partijen buiten de onderwijsinstelling waarbij de communicatie gericht is op de verbinding tussen zijn onderwijs en de beroepspraktijk, bijvoorbeeld met het werkveld, of op informatievoorziening over zijn deel van de opleiding, bijvoorbeeld aan nieuwe studenten of ouders.

2.4 De onderwijsondersteunende medewerker als professional

Het onderwijsondersteunend personeel heeft een professionele taakopvatting bij de uitvoering van het dagelijks werk en met betrekking tot zijn functioneren door de jaren heen. Dit betekent dat onderwijsondersteunend personeel verantwoordelijk is voor de kwaliteit van het eigen werk en de eigen rol in het functioneren binnen de organisatie en mede vorm geeft aan de eigen professionele ontwikkeling. In het dagelijks werk houdt het onderwijsondersteunend personeel zich aan de procedures en werkafspraken, vraagt hij hulp bij belemmeringen bij de uitvoering van taken en helpt collega's binnen de eigen mogelijkheden. Het vormgeven aan de eigen professionele ontwikkeling betekent dat het onderwijsondersteunend personeel reflecteert op zijn beroepsopvattingen en zijn professionele bekwaamheid en de kwaliteit van zijn beroepsuitoefening onderhoudt en verbetert.

---

¹⁶ Dit is in overeenstemming met het kwalificatiedossier van de docent mbo, een uitgave van de MBO Raad (2015).

¹⁷ De volledige regulatieve cyclus beslaat de fasen probleemstelling, diagnose, plan, uitvoering en evaluatie. SBL/Calibris, p. 37.

3 Bekwaamheidseisen onderwijsondersteunend personeel mbo

1. Algemene bekwaamheid en kwalificatie

Definitie

De bekwame beroepsbeoefenaar die in het middelbaar beroepsonderwijs onderwijsondersteunende taken verricht en die daarin vak- of beroepsinhoudelijk en didactisch competent is, is een beroepsbeoefenaar die aantoont dat hij met zijn vakinhoudelijke, vakdidactische en pedagogische kennis en kunde zijn werk als ondersteuner in het onderwijsteam waarvan hij onderdeel is, verricht op een professioneel doelmatige en verantwoorde wijze.

Onderwijsondersteunend personeel¹⁸ voert zelfstandig onderdelen van het onderwijsleerproces uit, **in afstemming met het onderwijsteam en onder verantwoordelijkheid van de docent(en) uit het onderwijsteam.** Hieronder vallen de volgende werkzaamheden:

- (Reeks van) lessen mede voorbereiden, uitvoeren en evalueren.
- Onderwijskundige en vakinhoudelijke ontwikkelingen bijhouden.
- Bijhouden en ontwikkelen van de eigen vakbekwaamheid.
- Vormgeven aan zijn eigen professionele ontwikkeling.
- Bijdragen aan een prettig leer- en werkklimaat.
- Samenwerken met collega's.

Eisen t.a.v. gedrag

- Werkt volgens visie, procedures, werkafspraken en systemen van de instelling en het onderwijsteam.
- Draagt bij aan de onderwijsorganisatie door op constructieve wijze deel te nemen aan overleggen, knelpunten aan de orde te stellen en een bijdrage te leveren aan het verhelpen daarvan; weet wat hij belangrijk vindt in zijn beroep en van welke waarden, normen en onderwijskundige opvattingen hij uitgaat.
- Werkt op een planmatige manier aan zijn verdere ontwikkeling.
- Helpt collega's en laat zich helpen bij vragen die zijn professionaliteit betreffen.
- Communiceert met externen, waaronder het werkveld, en geeft voorlichting aan ouders, over de opleiding of het werkveld waarvoor wordt opgeleid.

¹⁸ De medewerker die in het mbo aan het primair onderwijsproces ondersteunende taken verricht, in afstemming met het onderwijsteam en onder verantwoordelijkheid van een docent. Het gaat vaak, maar niet uitsluitend, om instructeurs.

Eisen t.a.v. kennis

- Is bekend is met de visie, procedures, werkafspraken en systemen van de instelling en het onderwijsteam.
- Weet wat hij belangrijk vindt in zijn beroep en van welke waarden, normen en onderwijskundige opvattingen hij uitgaat.
- Heeft een realistisch beeld van zijn eigen competenties, zijn sterke en zwakke kanten.

2. Vakinhoudelijk bekwaam**Definitie**

Vakinhoudelijk bekwaam wil zeggen dat de onderwijsondersteunend medewerker de inhoud van zijn lessen beheerst op minimaal het eindniveau van de opleiding waarin hij zijn werkzaamheden uitvoert. Dit betekent dat hij:

- de lesinhoud zo samenstelt, kiest en/of bewerkt en daaraan uitvoering geeft dat zijn studenten die kunnen leren;
- vanuit zijn vakinhoudelijke expertise verbanden legt met het dagelijks leven en het beroepenveld waarvoor wordt opgeleid;
- zijn vakkennis en -kunde actueel houdt.

Eisen t.a.v. gedrag**Plan**

- Informeert zich over de ontwikkelingen op zijn vakgebied.
- Bereidt de lessen voor.

Uitvoering

- Ziet toe op het werken van de studenten aan opdrachten en geeft inhoudelijke aanwijzingen.
- Beantwoordt vragen van de studenten over de les of geleidt die door naar de docent.
- Toont zich competent in het gebruik van de Nederlandse taal, rekenen en de Engelse taal.
- Maakt studenten bekend met vaktaal en beroepsethiek.

Evaluatie

- Evalueert in afstemming met de bevoegd docent zijn lessen en stelt deze waar nodig bij.

Eisen t.a.v. kennis**Onderwijsondersteunend personeel:**

- beschikt over relevante en actuele beroepskennis en kan dit plaatsen in de context van de beroepspraktijk;
- beheerst de inhoud van zijn lessen op minimaal het eindniveau van de opleiding waarin hij zijn werkzaamheden uitvoert;

- heeft voldoende algemene ontwikkeling om de lesinhoud te kunnen plaatsen in het dagelijks leven;
- beschikt over voldoende kennisniveau van de Nederlandse taal, de Engelse taal en van rekenen voor zover dit betrekking heeft op de vakinhoud van zijn lessen;
- beschikt over voldoende technisch instrumentele kennis en kennis van normen en regelingen om training van vaardigheden en praktijksimulaties veilig en volgens de geldende normen en regelingen te laten verlopen.

3. Vakdidactische bekwaamheid

Definitie

Vakdidactisch bekwaam wil zeggen dat de onderwijsondersteunend medewerker de vakinhoud leerbaar maakt en daarbij het leerproces van studenten kan begeleiden.

Dit betekent dat hij:

- beoordeelt hoe de aangeboden vakinhoud aansluit bij de leerdoelen van de les;
- lerende student(en) begeleidt waarbij er een open contact en communicatie is met en tussen studenten;
- verschillende werkvormen van begeleid groepswerk en samenwerkend leren hanteert en zijn onderwijs afstemt op het niveau en de kenmerken van zijn studenten;
- doelmatig werkt met de beschikbare ICT-middelen;
- in zijn lessen de voortgang overziet van studenten en hen voorziet van feedback;
- zijn didactische aanpak evalueert en deze indien nodig bijstelt;
- in zijn Nederlandse taalgebruik rekening houdt met de taalbeheersing en -ontwikkeling van zijn studenten.

Eisen t.a.v. gedrag

Plan

- Geeft zijn les vorm met de beroepspraktijk voor ogen, zorgt dat vakinhoud aansluit op gestelde leeddoelen en kiest begeleidingsvormen.

Uitvoering

- Stelt de lesinhoud op een begrijpelijke en aansprekende manier samen, demonstreert en legt die uit, afgestemd op de studenten.
- Stemt zijn onderwijs af op de taalbeheersing –en ontwikkeling van zijn studenten.
- Hanteert didactische werkvormen bij het begeleiden van individuele studenten en groepen.
- Formuleert opdrachten helder zodat de studenten weten wat, hoe en met welk doel ze iets moeten (kunnen) doen.
- Benut doelmatig digitale leermiddelen, leermaterialen en elektronische leeromgevingen.
- Zorgt voor een ordelijke en taakgerichte leeromgeving.
- Motiveert de studenten voor hun leer- en werktaken, daagt hen uit met stimulerende vragen en helpt hen met opbouwende, gerichte feedback om opdrachten met succes af te ronden.
- Stimuleert samenwerking en zelfstandig werken bij de studenten.
- Gaat adequaat om met tijd.

Evaluatie

- Volgt tijdens de les de voortgang van de studenten en signaleert bijzonderheden in de voortgang, en informeert de docent daarover.
- Ondersteunt de docent bij het beoordelen van studenten.
- Evalueert met de docent(en) de didactische aanpak en toegepaste werkvormen van zijn les, en stelt deze zo nodig bij.
- Draagt bij aan pedagogisch-didactische evaluaties in zijn school en gebruikt deze in afstemming met de docent voor de lesontwikkeling in zijn klas.

Eisen t.a.v. kennis¹⁹

- Heeft basiskennis van begeleiden van leren op de werkplek.
- Heeft basiskennis van de invloed van taalbeheersing op het leren en weet hoe hij daar in zijn praktijk rekening mee moet houden.
- Heeft kennis van diverse didactische werkvormen passend bij verschillende studenten.
- Heeft kennis van de mogelijkheden om ICT in te zetten bij didactische werkvormen.
- Maakt gebruik van aanwezige studentvolgsystemen.
- Heeft kennis van actuele vormen van beroepsgerichte didactiek.
- Heeft kennis van basisprincipes van het gebruik van observatie-instrumenten en van het meten van leerresultaten.
- Heeft basiskennis van algemene didactische principes onderliggend aan didactisch verantwoord handelen.
- Heeft basiskennis van organisatorische vormgeving van de leeromgeving.

4. Pedagogische bekwaamheid

Definitie

De onderwijsondersteunend medewerker is in staat bij te dragen aan een veilige leeromgeving voor zijn studenten. Hij volgt de ontwikkeling van zijn studenten in hun leren en gedrag in de lessen. Dit betekent dat hij:

- werkt conform de uitgangspunten voor de pedagogische begeleidingsactiviteiten en pedagogische zorgactiviteiten;
- voor de dagelijkse gang van zaken het pedagogisch verloop van zijn onderwijsactiviteiten overziet en gericht interventies verricht op het creëren en bewaken van een veilige leeromgeving;
- draagt bij aan de burgerschapsvorming en de ontwikkeling van de student tot een zelfstandige en verantwoordelijke volwassene;
- zijn pedagogisch handelen varieert in relatie tot de pedagogische basisbehoeften van de student(en) en zijn pedagogisch handelen afstemt met het onderwijsteam;
- zich inleeft in de leefwereld van zijn studenten.

Eisen t.a.v. gedrag

¹⁹ 'Basiskennis' wil zeggen dat de onderwijsondersteuner enige relevante kenniselementen kan reproduceren en relateren aan het eigen handelen in een beroepssituatie. 'Kennis' wil zeggen dat de onderwijsondersteuner belangrijke en bij uitstek relevante kenniselementen kan noemen, kan toepassen bij de reflectie op het eigen handelen in beroepssituaties en bij zijn verantwoording van dat handelen. Gebaseerd op SBL/Calibris (2009). Basiskennis komt overeen met het begrip 'enige kennis' uit dat document, maar sluit meer aan bij de terminologie uit de kwalificatiedossiers.

Plan

- Neemt kennis van de pedagogische uitgangspunten van het onderwijsteam en bereidt zich voor op het eigen pedagogisch handelen.

Uitvoering

- Kan in zijn lessen groepsprocessen aansturen en begeleiden.
- Heeft oog voor de sociaal-emotionele en morele ontwikkeling van zijn studenten en wanneer hij signaleert dat een student moeilijkheden heeft, treedt hij hierover in contact met een teamlid zoals de mentor van de student.
- Draagt bij aan het realiseren van een veilig leerklimaat door op een pedagogisch verantwoorde wijze om te gaan met zijn studenten.
- Draagt bij aan het realiseren van een veilig leerklimaat door studenten ruimte te geven te leren van hun fouten en vergissingen.
- Communiqueert verwachtingen duidelijk naar studenten en maakt kenbaar welke ruimte ze hebben voor eigen initiatief.
- Kan verschillende pedagogische methoden gebruiken, aangepast op de student en de situatie.
- Treedt op bij normoverschrijdend of onveilig gedrag van studenten.
- Werkt conform het teamplan in de pedagogische omgang met individuele studenten en groepen studenten.
- Toont de studenten voorbeeldgedrag in relatie tot het beroep waarvoor de betreffende opleiding opleidt.

Evaluatie

- Volgt het proces van interactie met en tussen de student(en), signaleert bijzonderheden bij de uitvoering van zijn lessen en informeert de docent daarover.
- Vraagt hulp bij organisatorische belemmeringen bij de uitvoering van taken.

Eisen t.a.v. kennis

- Is bekend met de leefwereld van de student(en), de culturele bepaaldheid daarvan, en weet hoe hij daar rekening mee kan houden.
- Is bekend met bedrijfsculturen waar de student(en) in of na hun opleiding mee te maken krijgen en weet hoe hij daar in zijn pedagogisch handelen aan kan refereren.
- Heeft basiskennis van de sociaal-emotionele ontwikkeling die de studenten bij het opgroeien en volwassen worden doormaken en weet hoe hij daar in zijn gedrag rekening mee kan houden.
- Heeft basiskennis van de ontwikkeling van studenten bij het leren functioneren in een beroep.
- Heeft basiskennis van veel voorkomende gedrags- en ontwikkelingsstoornissen, kan deze stoornissen in de praktijk herkennen en weet hoe hij daar in zijn praktijk rekening mee kan houden.
- Heeft basiskennis van pedagogische methoden.
- Heeft basiskennis van ontwikkelingspsychologische en pedagogische uitgangspunten.

Literatuur

- Brouwer, P., Lam, J.F., Thomsen, M., en van den Berg, J. (2016). *Onderwijsondersteuners in het mbo: afbakening, lokalisering en toerusting*. 's-Hertogenbosch: ecbo.
- LPBO (2007). *Beroep: onderwijsondersteuner*. Utrecht: Landelijk Platform beroepsonderwijs
- MBO Raad (2015). *Het kwalificatiedossier van de docent mbo*. Woerden: MBO Raad.
- Onderwijscoöperatie (2014). *Herijking bekwaamheidseisen*. Utrecht: Onderwijscoöperatie.
- Onderwijscoöperatie (2014). *Herijking bekwaamheidseisen. Verantwoording*. Utrecht: Onderwijscoöperatie.
- SBL/Calibris (2009). *De onderwijsondersteuner niveau 1 en 2*. Zaandam: SBL; Bunnik: Calibris.
- Tweede Kamer 2001-2002, 28008, nr. 3. Wijziging van onder meer de Wet op het primair onderwijs, de Wet op de expertisecentra, de Wet op het voortgezet onderwijs, de Wet educatie en beroepsonderwijs en de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek, ter waarborging van de bekwaamheid tot het uitoefenen van beroepen in het onderwijs (Wet op de beroepen in het onderwijs). Memorie van toelichting.